

ІНМУТАЦІЙНИЙ ВЕКТОР ПРОПАГАНДИСТСЬКОГО КОМУНІКАТИВНОГО ВПЛИВУ СТАЛІНСЬКОГО ТОТАЛІТАРНОГО РЕЖИМУ НА МЕШКАНЦІВ ЗАХІДНОЇ УКРАЇНИ (зима 1944 – весна 1945 рр.)

Охарактеризовано теоретико-методологічні засади специфіки дослідження інмутацій як процесу формування негативних установок особистості й суспільства у воєнний період. Вказано на характер, масштаби та значення пропагандистської роботи структур сталінського тоталітарного режиму серед мешканців Західної України у ході боротьби з формуваннями УПА й членами ОУН на завершальному етапі Другої світової війни. Наведено приклади найпоширеніших комунікативних установок інмутаційного характеру щодо учасників українського збройного націоналістичного підпілля. Розкрито механізми інмутаційного впливу засобами політичної пропаганди через періодику та спеціальну агітаційну друковану продукцію на воєнно-політичну орієнтацію населення краю.

Ключові слова: інмутація, пропаганда, сталінський тоталітарний режим, Західна Україна, Друга світова війна.

Актуальність та постановка проблеми. Запропонована до розкриття тематика є актуальною в науково-теоретичному та політико-прикладному аспектах, дозволяючи на засадах міждисциплінарного підходу проаналізувати комунікативний простір західних областей України на завершальному етапі Другої світової війни та запропонувати науково обґрунтовані узагальнення для розкриття справжнього характеру ідеологічної боротьби сталінського тоталітарного режиму проти українського національного Руху опору, рецидиви якої яскраво виявляються у ході розгорнутої Російською Федерацією в 2014 р. т.зв. «гібридної» війни проти України. Фактологічний матеріал та узагальнення статті можуть бути використані при формуванні

Гулай Василь Васильович, доктор політичних наук, доцент, зав. кафедри міжнародної інформації, Національний університет «Львівська політехніка», м. Львів.

© Гулай В.В., 2015

нових освітньо-професійних програм підготовки фахівців спеціальностей «Історія», «Політологія», «Психологія» та ін.

Аналіз попередніх досліджень. Теоретико-методологічні засади дослідження явищ пропаганди та маніпуляції знаходять відповідне відображення у працях М. Скуленка [20], О. Холода [9], Н. Яковлевої [26] та ін. Для глибшого розуміння методів ідеологічного тиску сталінізму на мешканців Західної України в роки Другої світової війни варто звернути увагу на роботи М. Кравчука [11], О. Малярчука [15], Б. Яроша [27] та ін. Інтерпретація на новітній методологічній базі архівних матеріалів та періодики, що пропонується в даній роботі, є продовженням попередніх студій автора [1].

Мета та завдання дослідження. Метою пропонованої статті є політико-комунікативний аналіз інмутаційно спрямованого пропагандистського впливу сталінського тоталітарного режиму на масову свідомість населення мешканців Західної України на завершальному етапі Другої світової війни.

Виходячи із поставленої мети, слід вирішити наступні дослідницькі завдання:

- запропонувати синтезуючу теоретико-методологічну модель дослідження феноменів інмутації та пропаганди у кризові періоди життєдіяльності суспільства;

- проаналізувати найпоширеніші комунікативні установки, що свідчать про домінування інмутаційного вектора в комунікативному впливі ідеологічних структур сталінізму на території Західної України;

- показати масштаби, характер та значення маніпулятивно-пропагандистського впливу відповідних політичних інститутів на масову свідомість населення краю в окреслений період;

- розкрити механізми інмутаційного впливу засобами політичної пропаганди через періодику та спеціальну агітаційну друковану продукцію на воєнно-політичну орієнтацію населення краю.

Виклад основного матеріалу. Знаний дослідник М. Скуленко розглядає пропаганду як розповсюдження та утвердження в масовій свідомості систематизованих суджень, що відображають світоглядні позиції особи та суспільства

в цілому. Вона використовує всі форми людського спілкування, всі різновиди поширення масової інформації [20, 5].

Основними ознаками пропаганди називають дію, яка не передбачає альтернативності вибору джерел для аудиторії; нав'язується лише одна точка зору; немає зворотного зв'язку; орієнтує на стереотипи і переконання; змінює позиції у моделях поведінки; часте повторення й довготривалість у часі пропагандованих ідей [11, 74–75].

Одна з найхарактерніших рис пропагандистського впливу, що відрізняє його від діалогічної чи діакронної форми спілкування, полягає в тому, що пропагандистське повідомлення завжди адресоване одночасно масі індивідів в аудиторії та кожному з них зокрема. При цьому враховується не стільки індивідуальність кожного, скільки те спільне, що характерне для всіх чи більшості в аудиторії – їх інтереси, мотиви дій, почуття [24, 37].

До головних інструментів пропаганди відносять: публікації (статті, вірші, книги, памфлети); заходи (згадування в особистих розмовах, телефоном, у листах); новини (через поширення чуток про об'єкт пропагування); виступи [11, 74].

До найпоширеніших прийомів «пропагандистської техніки» відносять: «достовірний факт – точна деталь»; «характерний штрих»; «спільний вагон»; «самостійне судження»; «спільний пошук»; «навішування ярликів»; «двостороння аргументація»; «документалізація»; «проекціонування»; «називання імен»; «замовчування»; «раціоналізація»; «ідентифікація»; «критика деталей в аргументах»; «обернення аргументів противника на свою користь» [20, 232–255].

Політична пропаганда, у свою чергу, постає як комунікативна діяльність, орієнтована на закріплення у свідомості або трансформацію певних установок, переконань, стереотипів цільової аудиторії за допомогою інформаційних та/або маніпулятивних прийомів, технік, методів з метою досягнення поставлених політичних цілей і завдань [26, 3].

М. Кравчук пропонує розділити політичну пропаганду на кілька рівнів. Перший – це загальносистемна пропаганда, що є, власне, конкретизацією пануючої ідеології та доктрини. Другий знаходиться на регіонально-локальному рівні, на якому краще враховуються конкретні умови, у

першу чергу, етнічні, економічні та екологічні. Третій рівень – місцевий, він більше пов'язаний з конкретною агітацією, зосереджується на гострих місцевих проблемах, конфліктах тощо [10, 7–8].

Характерною рисою тоталітарної політичної пропаганди є її висока маніпулятивність, що проявляється у здатності пропаганди в процесі реалізації маскуватись під інформативність, яку об'єкти пропаганди не завжди помічають, оскільки вона сприймається людьми під виглядом об'єктивної інформації та розваг. Маніпуляції, як свідчить аналіз, будуються переважно за схемою: «комунікатор (пропагандист) – реципієнт (слухач, глядач)». Ще однією рисою маніпулювання є нав'язування спрощених стереотипів, стандартних образів, уявлень про навколишню дійсність, які здійснюють роль орієнтації на конкретне політичне явище чи подію. Стереотипи відповідно до зусиль пропагандиста викликають позитивні або ж негативні емоційні реакції [10, 9].

Обґрунтовуючи теоретико-методологічні засади дослідження, на наше переконання, варто звернутися до пропозицій О. Холода щодо виділення трьох основних складових маніпуляції як зміни моделей (сценаріїв) поведінки: нейтральних, позитивних чи негативних [9, 41]. Відповідно, нейтральна поведінки (суто маніпуляція) тягне за собою тимчасові зміни моделей (сценаріїв) поведінки, які не викликають переструктурування системи цінностей особистості або суспільства, позитивна зміна поведінки (мутація) передбачає таке переструктурування системи цінностей особистості, яке не викликає заперечень у суспільстві і є корисним для самої особистості, а власне інмутація – це негативна зміна поведінки, що переструктурує систему цінностей особистості до незадоволення з боку суспільства і, як результат, заподіює шкоду самій особистості.

До найбільш ефективно діючих константних складових механізму маніпуляції свідомістю відносять: переконання; примушування; санкціонування; наслідування; навіювання; навернення [12, 3]. Цілком слушно П. Лісовський акцентує увагу на навіюванні, оскільки цей механізм не потребує аргументації на користь істинності і значущості

для об'єкта впливу, не передбачає критичного ставлення як думки (мислення) до необхідної інформації в силу інтенсифікації уяви та емоційних переживань, яке, однак, має й позитивні моменти у вигляді творчого покликання (натхнення) у науці, художньому мистецтві, поезії, музиці тощо [12, 11].

У свою чергу, політичне маніпулювання постає як система засобів ідеологічного та духовно-психологічного впливу на масову свідомість з метою нав'язування певних ідей, цінностей; цілеспрямований вплив на громадську думку та політичну поведінку задля спрямування їх у заданому напрямку [13].

Масоване використання репресивно-каральних структур у процесі відновлення органів влади та управління західних областей України супроводжувалось потужною пропагандистською кампанією, що мала змінити ідейно-політичні установки місцевого населення, забезпечити встановлення тотального ідеологічного контролю над духовним життям мешканців краю. Таку практику варто виводити із стратегії утвердження в тоталітарному суспільстві керуючої та спрямовуючої ідеології, яка артикулює досягнути мету.

Адаптацію населення до тоталітарних постулатів і норм забезпечували різні форми індивідуальної, групової, масової агітації та пропаганди. Політична пропаганда стала важливим інструментом проведення політики. Найголовнішою рисою тоталітарної пропаганди є жорстке підпорядкування інформаційних потоків головним ідеолого-пропагандистським завданням. Для населення відбиралася і подавалася тільки фільтрована інформація, яка відповідала інтересам політичної еліти [10, 7].

Серед характерних рис радянської політичної пропаганди називають: жорстке підпорядкування інформаційних потоків ідеологічно-пропагандистським завданням владної комуністичної еліти; централізація пропагандистської діяльності та створення спеціалізованих структур; обмеження всіх альтернативних джерел інформації; обов'язкова участь у пропагандистських заходах, тиск, маніпуляції; створення особливої «радянської мови»; у поширенні панівних ідей та насадженні «класових норм» та цінностей велике значення відводилось особистості пропагандиста [11, 132].

Широкомасштабна пропагандистська робота, що враховувала особливості військово-політичної ситуації, розпочалася ще з початку 1944 року. Уже в Зверненні «До населення тимчасово окупованих районів України» від 12 січня 1944 року, підписаного першим секретарем Центрального комітету КП(б)У М. Хрущовим, йшлося: «Ваш ворог – не тільки німецькі розбійники. Ваш ворог - згряя німецько-українських націоналістів. Всякі ці бандери, мельники, бульбівці, що продавшись Гітлерові, допомагають йому поневолювати наш народ, нашу Україну» [16].

Як вірно зауважив Б. Ярош, радянська влада не могла змиритися із широкою підтримкою Української повстанської армії (УПА) західноукраїнським населенням [27, 31]. Звернення Президії Верховної Ради і Ради Народних Комісарів УРСР «До учасників так званих «УПА» та «УНРА»» від 14 лютого 1944 р. за підписами М. Гречухи та М. Хрущова було видано тиражем 300 тис. примірників [14, 80–85].

Вартим уваги є те, що в березні 1944 р. в листі на ім'я Й. Сталіна керівник Радянської України М. Хрущов визнавав, що «крім українців із західних областей УРСР в УПА приймають участь українці зі східних областей, а також представники інших національностей» [22, 6].

У травні 1944 р. із наближенням Червоної Армії до Львівщини було масово поширене звернення Львівського обкому КП(б)У із гарантією цілковитого «прощення всім учасникам «УПА» і «УНРА», які чесно і цілковито порвуть всякі зв'язки з гітлерівцями – оунівцями» [23, 1]. 7 жовтня 1944 р. ЦК КП(б)У схвалив постанову, яка визначала пріоритети агітаційно-пропагандистської роботи у західних областях УРСР [8, 1]. Вслід за рішенням республіканського парторгану збори партійного активу Дрогобицької області 11 жовтня 1944 р. визнали, що «недостатньо розгорнули роботу по розвінчанню фашистської ідеології та ворожої народові діяльності агентів німецьких загарбників українсько-німецьких націоналістів... як найлютіших ворогів українського народу» [2, 91].

Звернувшись наприкінці 1944 р. до мешканців Західної України, керівництво Радянської України не приховувало

загрози, що йшла від оунівського підпілля, реалізації сталінської національної політики [6, 3]. Керівники Радянської України у своєму зверненні від 27 листопада 1944 р. визнавали, що абсолютна більшість учасників націоналістичних формувань різної політичної орієнтації «хотіла боротися з німецькими загарбниками за свою землю і свободу і тому пішли в ці організації, думаючи, що вони борються з німцями» [7, 23–24], але виявилися обдуреними своїми керівниками.

Звичними кліше радянської пропаганди стали: «Не вдалося українсько-німецьким фашистам занастити наш народ», «Смерть німецьким загарбникам та їх агентам – українсько-німецьким націоналістам!» [4, 3]. Місцева преса рясніла заголовками як от, наприклад, на виступах селян на обласній нараді, на якій у листопаді 1944 р. зібралось 1200 учасників: «Знищимо бандитів бандерівців!», «Смерть презреним виродам!», «Смерть зрадникам батьківщини», «Знищимо останніх німецьких прихвостнів» [25, 2] чи на аналогічних зборах інтелігенції в грудні того самого року: «Вирвати з корінням бандерівську нечисть!», «Вічна ганьба німецьким запроданцям!» [17, 3].

У межах інтенсивної реалізації курсу на засудження місцевих цивільним населенням засудження учасників збройного опору новій владі та максимальної демонстрації її підтримки на місцях проводилась потужна пропагандистсько-маніпулятивна робота. Так, тільки впродовж жовтня-грудня 1944 р. силами рай- та міськкомів партії Тернопільської області було прочитано майже 5,9 тис. доповідей на такі теми, як: «Українсько-німецькі націоналісти прямі посібники Гітлера», «Про злодіяння німецько-фашистських загарбників та їх посібників» [3, 1].

Лише Українське державне видавництво за три місяці 1944–1945 рр. (листопад – січень) випустило для західно-українського регіону 29 масових брошур загальним накладом 655 тисяч примірників. Серед них праці М. Калініна «Ленін і захист соціалістичної Вітчизни»; Д. Мануїльського «Народ-герой, народ-воїн»; М. Петровського «Возз'єднання українського народу в єдиній українській державі» та інші [15, 92–93].

Після звільнення Львова від німецьких військ редакція «Вільної України» почала працювати тут уже 27 липня

1944 р., а перший номер у Львові вийшов 29 липня 1944 р. [19, 70]. Після прийняття 10 січня 1945 р. ЦК КП(б)У постанови «Про посилення боротьби з українсько-німецькими націоналістами у західних областях України» до участі в інтенсивній агітаційно-пропагандистській роботі безпосередньо в краї було залучено відомих українських радянських письменників та поетів М. Рильського, В. Сосюру, О. Вишню та ін. Так, у газеті «Вільна Україна» Остап Вишня під час перебування у Львові на початку 1945 р. і після цього розмістив ряд гуморесок і нарисів, частину з яких об'єднав спільною рубрикою «Вишневі усмішки львівські». Їх зміст та ідейне спрямування – це гімн радянському Львову (усмішка «Львів»), возз'єднаному західноукраїнському краю, його працьовитим людям. Остап Вишня також написав і надрукував цикл творів, в яких викривав підступну роль верховодів українського буржуазного націоналізму та бандерівських банд («Українсько-німецька націоналістична державна дірка», «Великомученик Остап Вишня», «Прем'єр-міністр, «Хлюст», «Як Бандера Україну воював», «Дуже самостійний гімн» та інші), які лягли в основну збірку політичних памфлетів і фейлетонів «Самостійна дірка» [18, 44]. Про масштаби розгорнутої ідеологічної кампанії свідчить хоча б те, що чергове радянське звернення до населення західних областей УРСР із закликом до «рішучої боротьби з націоналістичним бандитизмом» від 19 травня 1945 р. було віддруковане у газетах у вигляді плакатів та листівок накладом 500 тис. примірників [15, 91–92].

Висновки та перспектив подальших досліджень. Як попередні підсумки дослідження обраної тематики можуть запропоновані розкриті широкі масштаби пропагандистської роботи інститутів сталінського тоталітарного режиму серед мешканців Західної України у ході боротьби з формуваннями УПА й членами ОУН на завершальному етапі Другої світової війни загалом та різноманітні механізми інмутаційного впливу засобами політичної пропаганди через періодику та спеціальну агітаційну друковану продукцію на зміну військово-політичної орієнтації населення краю насамперед. Проте вони не вплинули на органічну інтеграцію в структуру масової політичної свідомості відповідних конструкцій, що, зокрема, виявилось через

їхне відторгнення вже на етапі лібералізації радянського режиму та збереження й репродукування в історичній пам'яті героїзованих уявлень про ОУН та УПА на сучасному етапі боротьби за українську державу не тільки на теренах західної України, але й на Півдні й Сході України (наприклад, широка підтримка добровольчих батальйонів ОУН та Добровольчого українського корпусу Правого сектора частиною російськомовної політико-бізнесової еліти та пересічних мешканців Дніпропетровщини (т.зв. «жидобандерівцями»). Перспективним напрямом подальших комунікативних студій може стати дослідження використання ідеологічних міфів й стереотипів сталінського тоталітарного режиму щодо мешканців Західної України загалом та учасників ОУН-УПА особливо як важливої маніпулятивно-пропагандистської складової розгорнутої Росією «гібридної війни» проти України, утвердження їх як засадничі ідеологічні конструкції терористичних організацій «Донецька народна республіка» та «Луганська народна республіка».

1. *Гулай В.В.* Завершення Другої світової війни та перспективи розвитку міжнародної ситуації в оцінці українського та польського населення Західної України / В.В. Гулай // Науковий вісник. Одеський національний економічний університет. Всеукраїнська асоціація молодих науковців. – Науки: економіка, політологія, історія. – 2013. – № 10. – С. 176–186; *Гулай В.В.* Комунікативні механізми та масштаби пропагандистського впливу радянських партизан та підпільників на населення Львівщини в роки нацистської окупації / В.В. Гулай // Військово-науковий вісник. – Вип. 21. – Львів: АСВ, 2014. – С. 50–58; *Гулай В.В.* Провокативні вектори ескалації військово-політичної ситуації та етнополітичного конфлікту в Західній Україні на завершальному етапі Другої світової війни / В.В. Гулай // Політологічні читання імені професора Богдана Яроша: зб наук. пр. – Луцьк: Вежа-Друк, 2014. – Вип. 3. – С. 38–46.
2. Державний архів Львівської області (ДАЛО). – Ф. П-5001 Дрогобицький обласний комітет Комуністичної партії (більшовиків) України. – Оп. 2. – Спр. 15.
3. Державний архів Тернопільської області (ДАТО). – Ф. П-1 Тернопільський обласний комітет Комуністичної партії (більшовиків) України. – Оп. 1. – Спр. 389. – Арк. 1.

4. До трудящих Львова // Радянська Україна. Орган Центрального Комітету КП(б)У, Верховної Ради і Ради Народних Комісарів УРСР. – К. – 1944. – № 146 (28 липня). – С. 3.
5. Збори партійного активу Львівської області // Вільна Україна. Орган Львівського обкому і міськкому КП(б)У, обласної та міської Рад депутатів трудящих. – 1944. – № 119 (12 грудня). – С. 1.
6. Звернення до населення західних областей України // Вільна Україна. Орган Львівського обкому і міськкому КП(б)У, обласної та міської Рад депутатів трудящих. – 1944. – № 111 (1 грудня). – С. 3.
7. Звернення до населення західних областей України. – К., 1944. – 31 с.
8. Ідейна робота – основа діяльності партійних органів // Вільна Україна. Орган Львівського обкому і міськкому КП(б)У, обласної та міської Рад депутатів трудящих. – 1944. – № 108 (26 листопада). – С. 1.
9. Комунікаційні технології: навч. посіб. [авт.-укл. О.М. Холод]. – К.: КиМУ, 2010. – 147 с.
10. *Кравчук М.А.* Політична пропаганда як засіб становлення і трансформації політичних режимів: автореф. дис... канд. політ. наук: спец.: 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / М.А. Кравчук; Львівський національний університет ім. І. Франка. – Львів, 2006. – 19 с.
11. *Кравчук М.* Утвердження тоталітарної політичної системи засобами політичної пропаганди (радянський період) / М. Кравчук // Науковий вісник Чернівецького університету. – Вип. 229–230 Історія. Політичні науки. Міжнародні відносини: Зб. наук. праць. – Чернівці: «Рута», 2004. – С. 129–133.
12. *Кучма Л.* Аксиологічний вимір політичного маніпулювання [Електронний ресурс] / Л. Кучма. – Режим доступу: <http://www.ena.lp.edu.ua:8080/bitstream/ntb/7862/1/21.pdf> 2 [Дата звернення: 10.04.2015].
13. *Лісовський П.М.* Феномен маніпуляції свідомостю: сутність, структура, механізми у сучасному суспільстві (соціально-філософський аналіз): автореф. дис... канд. філософ. наук: спец.: 09.00.03 «Соціальна філософія і філософія історії» / П.М. Лісовський; Інститут вищої освіти АПН України. – К., 2009. – 19 с.
14. Літопис УПА. Нова серія. Т. 3. Боротьба проти УПА і націоналістичного підпілля: директивні документи ЦК Компартії України. 1943–1959. – К.; Торонто, 2001. – 650 с.
15. *Малярчук О.М.* Тоталітаризм проти західно-українського села / О. Малярчук. – Івано-Франківськ: Місто НВ, 2008. – 228 с.

16. *Нагірняк М.Я.* Політична та ідеологічна боротьба органів комуністичної партії у процесі утвердження режиму у Західній Україні (1944–1945 рр.) [Електронний ресурс] / М.Я. Нагірняк, Р.В. Лаврецький. – Режим доступу: ubgd.lviv.ua/moodle/pluginfile.php/14596/...1/NAG2013_6.pdf?... [Дата звернення: 10.02.2014 р.].
17. Обласна нарада інтелігенції Львівської області // Вільна Україна. Орган Львівського обкому і міському КП(б)У, обласної та міської Рад депутатів трудящих. – 1944. – № 114 (5 грудня). – С. 3.
18. *Осадчий М.Г.* Остап Вишня і Західна Україна / М.Г. Осадчий // Наукова конференція, присвячена 25-річчю возз'єднання українського народу в єдиній Українській Радянській соціалістичній державі. Тези доповідей. Суспільно-економічні, історичні, юридичні науки та журналістика. 12–17 жовтня 1964 р. – Львів: Львівський ордену Леніна державний університет імені Івана Франка, 1964. – С. 44.
19. *Палюх О.* Газета «Вільна Україна» (1939–1941 рр.) як видавничий проект / О. Палюх // Збірник праць Науково-дослідного центру періодики; НАН України, ЛННБУ ім. В. Стефаника, НДІ пресознавства. – Львів, 2010. – Вип. 2. – С. 70.
20. *Скуленко М.І.* Логічні засади пропаганди: монографія / М.І. Скуленко. – Запоріжжя: Вид-во КПУ, 2010. – 312 с.
21. Спасибі радянській владі і товаришеві Сталіну за наше визволення // Вільна Україна. Орган Львівського обкому і міському КП(б)У, обласної та міської Рад депутатів трудящих. – 1944. – № 98 (12 листопада). – С. 3.
22. Центральний державний архів громадських об'єднань України (далі – ЦДАГО України). – Ф. П-1 Центральний Комітет Комуністичної партії (більшовиків) України. – Оп. 23. – Спр. 703.
23. ЦДАГО України. – Ф. 56. Колекція листівок періоду Великої Вітчизняної війни. – Оп 1. – Спр. 1167.
24. *Шерковин Ю.А.* Социальная психология и пропаганда / Ю.А. Шерковин // Проблемы социальной психологии и пропаганды / Состав.: В.Н. Колбановский, Ю.А. Шерковин. – М.: Политиздат, 1971. – С. 25–42.
25. Ще тісніше згуртуватися навколо радянської влади і більшовицької партії // Вільна Україна. Орган Львівського обкому і міському КП(б)У, обласної та міської Рад депутатів трудящих. – 1944. – № 100 (14 листопада). – С. 3.
26. *Яковлева Н.І.* Пропаганда як складова політичної комунікації: автореф. дис. ... канд. політ. наук: спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / Н.І. Яковлева. – К., 2010. – 18 с.

27. Ярош Б.О. Тоталітарний режим на західноукраїнських землях в 30–50-х роках ХХ століття (історико-політологічний аспект): автореф. дис... доктр. політ. наук: спец.: 23.00.02 «Політичні інститути та процеси» / Б.О. Ярош; Інститут національних відносин і політології НАН України. – К., 1995. – 43 с.

Надійшла до редколегії 12.04.2015 р.

Рецензент: *О.М. Сухий*, доктор історичних наук, професор, завідувач кафедри новітньої історії України Львівського національного університету ім. І. Франка, м. Львів.

Гулай В.В.
ИНМУТАЦИОННЫЙ ВЕКТОР ПРОПАГАНДИСТСКОГО КОММУНИКАТИВНОГО ВЛИЯНИЯ СТАЛИНСКОГО ТОТАЛИТАРНОГО РЕЖИМА НА ЖИТЕЛЕЙ ЗАПАДНОЙ УКРАИНЫ (зима 1944 – весна 1945 гг.)

Характеризируются теоретико-методологические основы исследования инмутации как процесса формирования негативных установок личности и общества в военный период. Указано на характер, масштабы и значение пропагандистской работы структур сталинского тоталитарного режима среди жителей Западной Украины в ходе борьбы с формированиями УПА и членами ОУН на завершающем этапе Второй мировой войны. Наведены примеры наиболее распространенных коммуникативных установок инмутационного характера относительно участников украинского националистического подполья. Раскрыто механизмы инмутационного влияния средствами политической пропаганды через периодическую и специальную агитационную печатную продукцию на военно-политическую ориентацию населения края.

Ключевые слова: инмутация, пропаганда, сталинский тоталитарный режим, Западная Украина, Вторая мировая война.

Hulay V.
INMUTATION VECTOR OF STALINIST TOTALITARIAN REGIME ADVOCACY COMMUNICATIVE IMPACT ON THE RESIDENTS OF THE WESTERN UKRAINE (winter 1944 – spring 1945)

Theoretical and methodological principles of the specific study of inmutations as the process of forming the negative attitudes of the individual and society during the war are characterized. It is specified on the nature, scope and importance of Stalinist totalitarian regime advocacy structures among the residents of Western Ukraine in the fight against formations of UPA and OUN on the closing stages of the Second World War. Examples of the most common inmitating nature communication systems concerning members of the armed Ukrainian nationalist underground are shown. It is revealed the mechanisms of inmutation influence of political propaganda through periodicals and special propaganda printed products on military and political orientation of the province's population.

Key words: inmutation, propaganda, Stalinist totalitarian regime, Western Ukraine, the Second World War.